

ŠOLA ZA AKTIVISTE

Slovansko-italijanske antifašistične zveze - Osvobodilne fronte

Kaj je treba vedeti še posebno sedaj, ko se vpisujemo v SIAU?

SIAU množično vpisuje nove člane; vsak zaveden Primorac, vsak zaveden antifašist Julijske Krajine se te dni s ponosom vpisuje v svojo politično organizacijo SIAU, ker nosi v sebi zavest, da je to dolžnost vsakega poštenega in zavednega antifašista. Dobro vedo namreč naši ljudje, da se SIAU niti primerjati ne da s staro fašistično stranko, s starimi protiljudskimi strankami v bivši Jugoslaviji. SIAU je namreč politična organizacija, ki je izrasla iz krvave borbe vsega svobodoljubnega ljudstva Julijske Krajine in tudi v celoti danes predstavlja te borbene ljudske delovne množice. Zato je vsem jasno, kaj pomeni biti član, biti pripadnik tiste politične formacije Julijske Krajine, ki edina

ljudstvu zvesta bje dejansko boj proti ostankom fašizma;

ki edina bje boj proti povratku fašističnih metod, katere že skušajo uvajati na enem delu same Primorske in to ostanke modre črte; ki se edina bori za ohranitev in uveljavitev vseh demokratičnih in socialnih pravic, katere so si ljudske množice Julijske Krajine same priborile že v času osvobodilne borbe, ki se edina bori, da bo Julijska Krajina v celoti s Trstom vred v mejah nove Titove Jugoslavije, kakor to hoče in zahteva pošteno delovno ljudstvo Julijske Krajine.

Vse to pa se pravi, da SIAU s tem svojim osnovnim programom predstavlja samo program borbenih delovnih ljudskih množic, ker se bori, ker dele za izpolnitev osnovnih in bistvenih težav teh množic. In kdor tako pojmuje organizacijo SIAU, se tudi zaveda, da je njegova bodočnost napram ljudstvu biti organiziran član SIAU, njen aktivist. Kdor pa kljub poznanju gornjih dejstev govori, da se da za interese Primorskega ljudstva delati in boriti izven politične formacije SIAU, vsak tak je

sovražnik primorskega ljudstva,

vsak tak je rušilec enotnosti in udarnosti borbenih antifašistov in se zavestno formira med protiljudske sovražnike, v kolikor že sploh ni ud tiste skupine ljudskih škodljivcev, ki je še do včeraj podpirala fašiste in kateri je silno žal, da je fašizem izginil.

Nikakor pa ne smemo soditi vseh, ki danes še stoje izven vrst SIAU tako. Do marsikoga niti še ni prodrla vest o vpisovanju, vest, katero morajo stari aktivisti ponesti prav do slednjega delavca, kmeta in delovnega inteligenta, do zadnje naše bajte. Poleg tega pa je danes še kateri zavednih antifašistov izven kroga aktivistov SIAU, to pa zato, ker um aktivisti niso dovolj tolmočili pomena organizacije in ker jih niso znali zainteresirati, kratkoma so se omejili na obvestilo v obliki brzojavke. Aktivisti se morajo zavedati, da so dolžni množicam dovolj jasno prikazati kaj je SIAU, kako in zakaj je nastala, kakšne cilje in naloge ima in kakšen je njen program? Če pa bomo tako govorili, potem bomo tudi v SIAU prav tako gosti strnjani, ka-

Brez surovin — ni obnove. Zberimo vso staro gumo!

Nadaljevanje s 1. strani.
v emigraciji in ki danes uporabljajo besedo demokracija in v imenu demokracije kriče proti naši ljudski demokraciji. Peter Živkovič je postal velik demokrat. Nosilci fašističnih in profašističnih režimov, ki so več kot 20 let vladali z zakonom o zaščiti države, nam danes pridigajo o demokraciji. Ljudje kot Slobodan Jovanović, naredbodajalec Draže Mihajloviča, tisti ki je preko srbske odaje londonskega radia odobral, da sklene Draža sporazum z ustaši, tisti ki je priporočal naj se nad tem in tem partizanskim voditeljem uporabi črka »Z«, kar je pomenilo »Zaklati«, takšni ljudje se danes v imenu demokracije dvigajo proti rodni deželi, kar ni za njih nič novega, ker so delali to neprestano in zahtevajo vmešavanje tujih držav v naše notranje zadeve. (Dolgotrajno vzklikanje: Doll! Naš zakon predvideva težko kazen za izdajo, za vsakega tistega državljana, ki vzpodbuja tujo državo naj se meša v naše notranje zadeve. Mi smo dovolj

kor smo bili v času narodno osvobodilne borbe same!

Zato pa se ponovno ustavimo nekoliko pri teh vprašanjih.

Kako in zakaj je nastala unija?

SIAU je organizacija vseh slovenskih, hrvaških in italijanskih antifašističnih množic Julijske Krajine in predstavlja najtrdnješo zvezo slednjih. Jedro in temelji današnjega trdnega edinstva, italijanskih, hrvaških in slovenskih množic se je skovalo v štiri-letni, krvavi skupni osvobodilni borbi proti naci fašizmu. To jedro se je skovalo na fronti. V skupnih težkih borbah proti nemškemu okupatorju, italijanskim fašistom, četnikom in belogardistom, v teku skupnih naporov in žrtv se je beseda bratstvo in edinstvo spreminjalo v dejstvo in postalo živa stvarnost. Z ramo ob ramo so se v vrstah JA borili italijanski borci garibaldinskih brigad s Slovenci in Hrvati, skupno so dajali svoja življenja za isti cilj — priboriti si demokracijo in resnično svobodo.

S tem so si začetli jasen pogled naprej; s tem so si začrtali pot, po kateri bodo šli, da bodo premagali vse težave, da ustvarijo politično in organizacijsko edinstvo širokih ljudskih množic. Obenem z organizacijskim ozačenjem naših vojaških enot, se je ustvarjalo in jačalo edinstvo vedno širših vrst našega zaledja. Vzklile so množične antifašistične organizacije žena in mladine vzklili so prvi NOO-ji, ki so v svojem nadaljnjem razvoju dajali vedno več značaja nove pravične demokratične ljudske oblasti. Vendar v času osvobodilne borbe na ozemlju Julijske Krajine še ni bilo enotne politične organizacije, ki bi vse slovenske, hrvaške in italijanske antifašistične množice enotno vodila v njihovi borbi. V Slovenskem Primorju je OF povedla v celoti primorsko ljudstvo v narodno osvobodilno borbo in ga pripeljala do največje zmage — do izgonu nemških okupatorjev in njihovih pomagačev iz naše domovine. S pomočjo OF so se v Trstu in ostalih mestih med Italijani organizirale samostojne italijanske antifašistične organizacije. Pozneje, to je že v času svobode, pa se je izoblikoval enoten odbor italijansko-slovenske protifašistične zveze. V Hrvaški Istri pa je Jugoslovanska narodno osvobodilna fronta (JNOF) povezala vse odbore pod enotno vodstvo. Obe ti dve organizaciji sta zajeli že tekotom osvobodilne borbe ogromno večino italijanskega, hrvaškega in slovenskega prebivalstva na Primorskem. Z osvoboditvijo Julijske Krajine, zlasti pa z ustvaritvijo »modre črte« so se postavile pred vse resnične demokrate in antifašiste Julijske Krajine nove naloge, predvsem se je v ospredje postavilo še bolj ostro

vprašanje priletnitve onih ljudskih množic, ki so še vedno stale ob strani.

Treba je bilo izvesti mobilizacijo vsega ljudstva, da se ohrani demokratične in nacionalne pridobitve, ki si jih je primorsko ljudstvo priborilo tekotom narodno-osvobodilne borbe. Za uspešno izvršitev tega pa je bilo naj-

no, da so se združile vse politične stranke antifašistov, antifašistične skupine in društva, kakor tudi ostali nepristranski rodoljubi na Primorskem pod enotno politično in organizacijsko vodstvo za celotno Julijsko Krajino.

Tako je nastala SIAU. Nastala ni slučajno. Nastala je v narodno-osvobodilni borbi, se z njo organsko razvijala in rastla, dokler ni dobila dokončne oblike na svojem prvem kongresu avgusta meseca letošnjega leta. Ustvarile so jo boreče se slovenske, italijanske in hrvaške antifašistične množice, skovale so nepremagljivo zvezo in trdno dejansko bratstvo. Prav zato gadelj tudi SIAU ni slučajno nastala, ampak se je organsko razvijala z razvojem protifašistične borbe ter zato tudi

ni samo trenutna potreba, ampak je trajna stvar,

porojena v demokratičnih protifašističnih množicah in povsem odvisna od njih. Ustvaritev enotne slovensko-italijanske antifašistične zveze je pomemben velik korak naprej k politični utrditvi bratstva različnih narodov, še posebno k utrditvi slovensko-italijanskega bratstva. In utrditev tega bratstva je ena izmed največjih novosti te vojne, na katero reakcija ni nikdar računala. Fašizem je iz svojih imperalističnih namenov že desetletja načrtno poglobljajal prepad med slovenskim in italijanskim ljudstvom. V skupni borbi proti fašističnemu okupatorju in nasilju pa je slovenske in italijansko borbene ljudstvo ta prepad premostilo in prav moč organizacije SIAU, moč ljudskih množic, ki organizacijo SIAU tvorijo, je zagotovilo, da se ta prepad, ki ga še danes hočejo vsi oni, ki žele, da bi se fašizem po vrnil, ponovno povzročiti, ne bo nikoli več ponovil. To je odvisno od delovnih ljudskih množic samih. In prav zaradi tega dejstva SIAU ne more biti samo trenutna potreba.

SIAU združuje v sebi vse antifašistične politične organizacije, najsi bodo italijanske, hrvaške ali slovenske. Vse delovne množice Slovenskega Primorja so organizirane v OF. In popolnoma jasno nam mora biti dejstvo, da OF, kot politična organizacija slovenskega naroda s svojo zgodovinsko tradicijo, zgrajeno v dejansko enotni borbi, delu in žrtvovanju celotnega slovenskega naroda, je v celoti v organizaciji SIAU.

Zato je popolnoma razumljivo, da mora biti vsak član OF na ozemlju Julijske Krajine tudi član SIAU in vse naloge, ki jih SIAU nalaga vestno in natančno izvrševati.

Odnos OF na ozemlju Julijske Krajine do SIAU

je prav isti, kot odnos OF v Sloveniji do Ljudske Fronte Jugoslavije. Ljudska Fronta Jugoslavije predstavlja delovne ljudske množice Jugoslavije. V Ljudski Fronti so zastopane vse borbene, resnično za ljudske interese boreče se politične organizacije, ki v celoti priznavajo in izvršujejo program Ljudske Fronte, to se pravi program delovnega ljudstva samega. In med te organizacije spada OF slovenskega naroda, ki predstavlja delovne množice slovenskega naroda, ker dela in se bori edino za interese slovenskega naroda. Zato je popolnoma jasno dejstvo, da vsak kdor je član OF, je tudi član Ljudske Fronte Jugoslavije, ker je OF sestavni del Ljudske Fronte.

Prav isti odnos ima OF na ozemlju Julijske Krajine do SIAU. Zato je prva in osnovna dolžnost vsakega člana OF, da mora biti tudi član SIAU, s tem moč organizacije SIAU krečiti in vnesti v SIAU tisti duh odpornosti, predanosti, požrtvovalnosti in discipliniranosti, ki mora prevzeti vsako organizacijo OF.

Kakšen pa je program SIAU?

1. Prva in osnovna naloga SIAU je, da se bori za celotnost ozemlja Julijske Krajine, za nedeljnost mest Julijske Krajine od njihovega neposrednega zaledja in predvsem, da se dosledno in brezkompromisno bori za priključitev Julijske Krajine s Trstom kot sedme federalne enote k demokratični federativni Jugoslaviji.

Ponovno poudarjamo, da je priključitev Julijske Krajine k Jugoslaviji odvisna v prvi vrsti od vsestranske aktivizacije primorskega ljudstva

samega, to se pravi od aktivizacije članov SIAU. Vsak član SIAU mora nositi v sebi zavest, da se mora kot posameznik boriti in delati za skupne cilje celotne organizacije. Od vsakega posameznega člana SIAU odvisno v koliko bo prva in osnovna točka programa SIAU resnično izvedena. Zato mora vsak član SIAU biti tudi res aktiven član SIAU.

2. SIAU se bori za popolno uničenje ostankov fašizma. Da bo ta boj dosledno izvršen, pa zahteva največjo odločnost, ostrost in enotnost vsega demokratičnega ljudstva Julijske Krajine.

3. SIAU se bori za ohranjanje in utrditev demokratičnih pridobitev osvobodilne vojne. Bori se, da se obnove organi ljudske oblasti tam, kjer so bili nasilno okrnjeni. Zato je pa tem večja naloga SIAU, da NOO-ji tam, kjer lahko obstojajo, kjer se lahko razvijajo, ohranijo resničen značaj ljudske oblasti. Naloga SIAU je, da odpravlja vse napake naših odborikov, ki so sicer razumljive, ker je ljudstvo pač prvič dobilo oblast v svoje roke, ki jih pa reakcija na vse načine izkorišča. SIAU mora izvršiti resnično politizacijo NOO-jev, da bo ljudstvo v njih dejansko občutilo vso demokratičnost in resnično ljudskost, ne pa diktatorstvo ali ponavljanje starih fašističnih metod. NOO-ji so zrastle iz ljudstva, so del ljudstva in zagadelj morajo biti resnično ljudski. Naloga SIAU je, da odpravlja napake narodne oblasti z aktivizacijo ljudske iniciative, z aktivizacijo zborov volivcev, ki so najbolj jasen izraz resnične ljudske demokracije.

SIAU mora v kritiki naše oblasti znati ločiti zdravo konstruktivno kritiko, ki hoče ljudski oblasti pomagati,

od pojavov ko skuša reakcija omajati zaupanje ljudstva v našo oblast.

Samo s takim delovanjem bo SIAU resnično očevala in utrdila vse demokratične pridobitve osvobodilne borbe.

4. SIAU se bori za uničenje špekulancije, črne borze, izkoriščanja povojne bede ljudskih množic za vojno dobičkarstvo. Bori se za čim hitrejšo obnovo, ter gospodarski in socialni dvig dežele z utrjevanjem zadrž in sindikatov. Da bo SIAU uspešno to izvršila, mora v prvi vrsti na tej osnovi aktivizirati vse svoje članstvo, to se pravi vse delovne množice, prepustiti vso svobodo ljudski iniciativi, in pokazati največjo požrtvovalnost, vztrajnost in potrpljenje, discipliniranost in čut odgovornosti.

5. SIAU se bori za krepitev in utrjevanje v skupni borbi skovanega slovensko-italijanskega bratstva, ki je predpogoj za uspešnost naše borbe. Reakcija, domača kot mednarodna, se z vso močjo trudi, da bi unesla med naše vrste duha nacionalne mržnje, s čemer hoče samo obnavljati fašizem. Naloga SIAU pa je, da pojav šovinizma na vsakem koraku z vsemi močmi zatire.

To je program SIAU, to so naloge SIAU in dolžnost vsakega vpisanega člana SIAU ob tem je, da te naloge z vsem čutom odgovornosti izvršuje, ker le na ta način bo program tudi v celoti izveden. Ni to samo odvisno od vodilnih kadrov, od aktivistov, kar marsikdo misli. Ne, to je dolžnost vsakega zavednega Primorca, ki so mu interesi primorskega ljudstva pri srcu.

ZIVA KRAIGHER

Naši sindikati

Veličasten boj svobodoljubnih narodov sveta, posebno pa boj jugoslovanskih narodov proti nedelavskemu fašizmu in njegovim pomagačem ter težnja vseh demokratičnih sil za mir in bratstvo med narodi, za svobodo in srečo vsega slovenstva, postavljajo v prvi vrsti pred delavski razred naloge, da pridobitve tega boja očuva, utrdi in na njihovih temeljih dogradi ono, za kar so svobodoljubni narodi, posebno pa delavski razred prelili morje krvi in za kar so in še prenašajo največje trpljenje in mrtve te vojne. Popolne zmage nad fašisti pa ne moremo doseči samo z vojaškim porazom, ampak ga moramo uničiti v vseh njegovih odtokih, tako vojaško, politično, gospodarsko in moralno. Kakor pa ne moremo zmagati na bojiščih brez enotnega hotenja in trdnosti disciplinirane organizacije, tako ne moremo zmagati brez enotne volje in strnjene združitve vseh naporov, sil, tako v političnih kakor v socialnih, gospodarskih in ostalih družbenih pogledih. Kot najboljšo potrdilo tega načela nam služi primer Sovjetske zveze, katere sila se izraža v slavni Rdeči armadi in sovjetskih delavskih sindikatih, kateri so s svojim udarništvom, socialističnim tekmovalnim in delovno discipliniranim dejanskim omogočili veliko zmago Rdeče armade. Tako potrdilo pa nam daje tudi naš narodno osvobodilni boj, enotno politično gibanje, in enotna narodna vojska, katerih poosebljenje je naš ljubljani delavski tovariš maršal Tito.

Vojna se bliža svojemu zmagovitemu zaključku, s tem pa se postavljajo pred delavski razred nove naloge. Interes popolne zmage nam nalaga dolžnost, da morajo biti te naloge hitro in pravilno rešene. Kakor pa je bil delavski razred Jugoslavije tisti, ki je začel z narodno osvobodilno borbo in odigral avantgardno vlogo v narodno osvobodilni vojni, tako vloga bo moral odigrati tudi v tem novem razdobju in to v splošno narodno korist, kakor v interesu lastnega naroda. Da pa bo mogel to nalogo izvršiti, mu je potrebna enotna sindikalna organizacija, katere temelji so bili postavljeni 25. januarja na vsedrjavni konferenci v Beogradu, ki je tudi sprejela začasna pravila Enotnih sindikatov delavcev in nameščenih Jugoslavije. Ti sindikati bodo odigrali v našem sindikalnem in političnem življenju zelo pomembno vlogo. Tem nalogam pa bomo kos le, če nam bodo stvari popolnoma jasne. Zato je potrebno, da se vsaj v glavnih obrih seznanimo z zgodovino, namenom

in vlogo sindikatov tako v preteklosti kot v sedanosti in bodočnosti. Ta sestavek naj kljub skromnim podatkom, ki jih je bilo mogoče zbrati, služi temu namenu.

Kaj so sindikati?

Beseda sindikat je francoskega izvora ter prihaja od besedila SINDIC ter je označevala osebo, ki je vodila skrb za koristi gotove skupine ljudi. Ta beseda se je pozneje v Franciji prenesla na vsa združenja, ki so se brigala za gospodarske koristi svojih članov, pa naj so to bila trgovaška, industrijska, obrtna, bančna ali poljedelska združenja. Delavski sindikati so združenja, ki so nastala v oni zgodovinski dobi, ko so se rušili temelji srednjeveškega fevdalnega reda, ko je nastajal nov družabni red — kapitalizem. V drugih državah nosijo delavski sindikati tudi druga imena. Tako se n. pr. v anglo-ameriških državah imenujejo »Trade Union«, v Nemčiji »Arbeiterverein«, v SZ »Profesionalni sujuz«. Pri nas se poleg besede sindikat uporablja tudi delavska strokovna zveza ali delavske strokovne organizacije. Ker je ta naziv slovenski, bomo naš sindikalni pokret nazivali s temi besedami.

Sindikati so rezultat boja med kapitalom in delom

V dobi kapitalizma delavstvo še ni bilo organizirano, zaradi česar je bilo izpostavljenost strahovitemu izkoriščanju kapitalistov. V Angliji so n. pr. žene in otroci od 6—10 let starosti morali delati podnevi in ponoči po 16 ur na dan za beraške plače brez vsake zaščite. Kapitalist-delodajalec skuša namreč s čim manjšimi stroški doseči čim večji dobiček, k čemer ga silijo še konkurenca drugih kapitalistov. Ta svoj dobiček si skuša pridobiti na račun delavskih plač, s podaljševanjem delovnega časa in z večjo storitvijo delavstva. V tem svojem stremljenju ima kapitalist močna sredstva, saj v kapitalističnem gospodarskem sistemu vlada kapital nad delavstvom. Kdor pa razpolaga s kapitalom, razpolaga obenem z vsemi činitelji gospodarstva. Značilnost kapitalizma je, da so vsi prirodni zakladi (zemlja, rude, vodna sila) in produkcijska sredstva (tovarne, stroji itd.) v privatnih rokah, v rokah poedince-kapitalista, dočim delavci kolektivno (skupno v enem podjetju, tovarni) proizvajajo (izdelujejo blago), ki je last lastnika proizvodnih sredstev, t. j. kapitalista.

(Nadaljevanje sledi.)

Kot žrtve ste padli v borbi za nas

Vsako leto v teh dneh naše misli vsaj za trenutek obstanejo ob spomini na umrle. Naše misli, misli primorskih ljudskih množic, pa ne morejo in ne bodo letos obstale samo za trenutek. Preveč smo žrtvovali, preveč je naših grobišč, preveč, da bi mogli molčati ta dan; preveč, da bi mogli potopiti samo par solz. Ne, ker ne žalujemo samo za nekaj svojci, ampak za celo vrsto naših najboljših sinov in hčera, ki so umirali skozi dolga leta po ječah, po morilnih taboriščih, padali pod streli fašističnih morilcev, umirali kot junaški borci, znanilci ljudske vstaje, glasniki naše osvobodilne borbe ali pa zogleneli kot žive plamenice v gorečih domovih, kamor jih je zmetala pobesnena fašistična zver.

Vsa naša Primorska je zaznamovana s krvjo teh junakov; ni ga boršča, ni skoraj kraške skale, ni trale niti njive, ki je ne bi naša kri napojila. Ni ga koščka naše svete zemlje, ki ne bi sprejel v svoje mračne grudi našega junaka. Ni je skoraj družine, ki ne bi žrtvovala vsaj enega v borbi, mnoge pa so dale po dva, tri...

Vendar naše ljudstvo ne joče ta dan; ni obupa, ni solza v očeh delovnih množic, ampak srd nad zločinci, nad fašističnimi morilci se svetlika v očeh naših mater, sester, bratov in očetov, v očeh mnogih sirot. Srd, ki drhti v naših srcih, v srcih primorskega ljudstva, v srcih ljudstva, kateremu je veljala v celoti fašistična morija. Streli v hrbte bazoviških junakov — so bili streli v hrbet primorskemu ljudstvu, bataglionisti specialni — ječa za vse primorsko ljudstvo, ricinovo olje v fašističnih zaporih — smrtni napoj primorskemu ljudstvu, umori in pobijanja partizanskih borcev — rane primorskemu ljudstvu.

Vsega tega se mi spominjamo na dan mrtvih.

Silna žrtev padlih sinov in hčera naše preizkušene Primorske, jez, ob katerem se je razbilo fašistično nastilje, pa daga v nas nekaj, kar obučiti slednji izmed nas na dan mrtvih: Na teh tleh, prepojenih z našo krvjo, prelito v borbi z nacifašističnim nasiljem za zmago delovnih ljudskih množic ne sme biti nikdar več prostora za fašiste, izdajalce in lažnjive protiljudske oblastnike, ker bi pomenilo to

Ivan Albrecht:

Sveča na grob

Požgane vasi, razdejani domovi, pod brajdo, pod brino, pod borom grobovi, obmorske pečine in kraške doline in tihe planote in strme višine hranijo borcev ponosnih kosti — in vsakemu zvezda z neba se iskri.

»Še ljudstvo ni prosto!« je burja tožila, ko je po zemlji primorski zavila, da iz grobov vas molčečih priklječe in naše pravice postanele priče, dokler ne izgine poslednji fašist in dom naš ponosen bo zopet in čist.

O, borci-junaki, o, naši sinovi, kako so nas suženjstva žgali okovi, kako hrepeneli po rožni smo zarji, da bi nam vstali vodniki, klicarji, vodniki, ki vsak je med njimi titan in čara iz teme svobode nam dan!

In zdaj ste med nami in eno smo z vami: mi v borbi na grudi, vi straže pred nami, povezani živo smo v skupnost plamete, ki vrisana z vašo krvjo je rdeča na vse ruševine, na sleherno vas, da slišimo živi vaš nemi glas.

O, slišimo ga in ga nosimo v sebi ko ob grobu se brez joka poklanjamo tebi,

naš borec, ki v naši sredini ali po svetlu kjer koli omahnil v življenja si cvetu!

Poslušaj: Primorec nikoli več rob! To vam, junaki, je večna sveča na grob!

Saj cvetje uvane, napis se izpere, a vas nam iz src več nihče ne izdere. Ko zdavnaj rod nov bo tu srečno uspeval

nad vami, nad nami veselo prepeval in zarji iz naročja se dvigal bo dan, bo v srcih kot senca žarel — partizan.

oskrumbo naše zemlje, ker bi pomenilo to oskrumbo naših žrtev, ker bi pomenilo to pljunek v obraz delovnemu ljudstvu.

In na dan spomina mrtvih se bo spremenila vsa naša Primorska, tja

do zadnjih naših meja, tja do zadnjih naših logov v cvetoč vrt. Osamel grobovi po grapah, pozabljeno znamenje med skalami, temna ruša v sredi gozda bodo oživel, zacveteli bodo partizanski grobovi.

Ponovno se bodo zarisale naše meje.

Samo en kraj, en sam klic tisočeri

Umreti, bratje, težko ni, pustiti nade, to boli...

Majhna, tesno na kup stisnjena, kakor lastavice gnezdo ob hribu pripeta si, prijazna podmelška vasica. S hišicami doli v ozki strugi Bače te je komaj dobrih petdeset hišnih števil. Svet kipi strmo navzgor, malo je položnega prostora za njive, še manj za ljudi, zato je vse tako na kupu, tako v tesnobi, da ljudje skoraj komaj dihaajo.

Dobri, pridni ljudje garajo po teh grivah. Življenje je trdo, skopo, vsako mrvo bornega kruha je treba zemlji iztisniti z žnojem. Vsega je premalo, le sonca je dovolj. In zato so ljudje vedri, živahni, četudi so njihovi hrbti sključeni od oprtnikov, četudi je vse strmo, vse v klancih, da noge niso vajene stopati po ravnem.

Fašistično besnenje je zarisalo neizbrisne sledove, tudi sem. Marsikje je tekla namreč podmelška kri. V Ljubljani so padle naše žrtve, v daljnem Kragujevcu, Gorenjska krije kosti naše mladine. Peter in Rado Kogoj, Branko Kuštrin, Lucijan Seljak, Tone Golja in še drugi so naše žrtve za osvoboditev, katerih grobovi so daleč od doma posejani širom naše Jugoslavije.

Eden pa je padel doma, eden pa počiva na malem podmelškem groblju, Hinko Kokošar.

Vseh mrtvih dan je tu. Kakor eno samo veliko pokopališče je vsa naša preizkušena domovina. Povsod grobovi. Nad grobovi pa gre, mora iti življenje naprej. Prav zato je bilo toliko žrtev, zato imamo toliko grobov, da bo to življenje boljše, da bo vredno človeka. Da niso padle vse neštete dragocene žrtve zastonj, da bodo pridobitve njihove borbe shranjene.

Njihova rdeča kri je zapisala večno resnico, da so ljubili do konca svoje ljudi, svojo domovino...

„Kupljeni stoli“

Dva člana narodne zaščite Z. M. in G. F., oba iz Oteka, sta dne 17. 8. 1945 kradla grozdje v vinogradu, last V. A. iz Sempasa. Lastnik vinograda je obema odpustil ta prestop, vendar, tatvina je bila javljena na zboru volivcev, ki so obtožena G. F. na njegovo in njegove matere prošnjo skoro soglasno oprostili, ker ga še niso zalotili pri podobnem dejanju in je tudi svečano obljubil, da nikdar več ne pojde nikamor krasti, a tudi k temu prestopu ga je zapeljal Z. M.

Z. M. je zbor volivcev obtožil in zahteval naj se ga izroči v sodbo okrajnemu narodnemu sodišču. Posebno je bil zbor volivcev ogorčen, ko se je obtoženi Z. pred vsemi volivci izrazil: »Da, kradel sem grozdje in kaj je potem, ako sem kradel?« Na to izjavo so vsi volivci zahtevali, da se ga izroči okrajnemu narodnemu sodišču.

Tako se skoro dobesedno bere v zapisniku o zboru volivcev, ki se je vršil 19. 8. 1945 v Oteku na Vipavskem.

Ali je to demokracija ali ni? Predstavljajte si pred leti: kmet sodi žandarja! Nemogoče! Danes je tako: kmet sodi narodnega zaščitnika. Narodni zaščitnik ni več žandar, je človek iz ljudstva in zanj dela. Prav njegova štiti pred bivšimi žandari. Očitno se nam je, da smo hlapčevski, toda zdaj se kaže kdo je hlapčevski. Vditelj! Zdaj naš človek že nastopa ponosno in samozavestno. Na zborih volivcev nastopajo naši ljudje kakor državniki, kakor sodniki, kakor gospodarji. Kdor pazljivo čita zgornji odstavek iz omenjenega zapisnika, se nehotе zamisli. Kaj vse se skriva še v takem zboru volivcev. Saj to je vse! Kaj sploh moremo še kam naprej v zavarovanju ljudskih pravic? To je vendar nekaj absolutnega. Najnižja ohlajenost materije je dosežena pri — 273° C, nižje ne gre. Tudi z zborom volivcev je tako. Več kot vse oblasti

ljudstvo ne more imeti. Toda še nekaj je na tem zboru, v tej ljudski skupnosti in to je nepodkupljivost in modrost. Lahko podkupiš enega ali drugega funkcionarja, enega ali drugega vaščana, toda ne moreš podkupiti vsega ljudstva, zato nima nihče dovolj denarja. Ljudstvo se tudi ne boji zamere pri te mali onem domačem špekulantu, hitopalcu ali funkcionarju, saj se ni bala zamere ne pri »dučeju« ne pri »führerju«, ne pri »kralju« Petru in ne pri fašističnem »škofu« Margottiju. In taka zamera še pred kratkim ni bila šala, ampak je včasih stala tudi glavo, najmanj pa zdravje, svobodo in gospodarski obstoj.

Skromen je dogodek, ki sem ga podal na začetku tega članka, vendar nudi lep in naravnost pretresljivo veličasten primer, kako ljudstvo odloča o usodi človeka, ki mu je zapalo zaščito svoje imovine, kateri pa je zlorabil zaupanje. Ljudstvo je soglasno zaklicalo: naj ga sodi narodno sodišče! Naj zmaga pravica in poštenje, za katero smo vsi žrtvovali tako mnogo, za katero so žrtvovali vse oni, ki jih ne bo več nazaj iz host ter taborišč in zaporov. Zato ljudstvo z ogorčenjem govori nepoštenemu zaščitniku: Sramuj se pred onimi, ki so se odrekli življenju, mladosti in bodočnosti, da zmagata pravica in poštenje, ti pa se ne moreš odreči grozdu, ki je zrasel v tujem vinogradu.

Ljudstvo je nepodkupljivo in se ne boji zamere. Saj to ljudstvo je ono, ki je vedno le dajalo in ki se nikdar ni dobričalo. V naši ljudski demokraciji ne velja več pregovor: Vrana vrani oči ne izkljuje. Naša ljudska demokracija je izključevala že marsikomu oči in še marsikomu jih bo. Zato tak strah pri ljudeh, ki nimajo poštenih namenov. V hramu naše narodne oblasti nima nihče kupljenega stola!

Dragan

★ ★ ★

Konferenca enotnih sindikatov za cono B

Dne 25. oktobra 1945 so se zbrali voljeni delegati vseh podružnic Enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv za cono B na svojo konferenco v Ilirski Bistrici. Namen te konference je bil, ugotoviti vse dosežene delo, ugotoviti vse napake in pomanjkljivosti ter zajeti novih sil za nadaljnje delovanje Enotnih sindikatov v coni B Slovenskega Primorja.

Konferenco je pozdravil v imenu Jugoslovanske Armade tovariš kapetan komisar Despot Milan. V svojem pozdravnem govoru je dal poudarka velikim zaslugam delavskega razreda, ki jih ima pri organiziranju oborožene borbe in graditvi Jugoslovanske Armade in velikim dolžnostim in nalogam, ki jih ima delavski razred sedaj v času obnove pri graditvi boljše in srečnejše bodočnosti delovnemu ljudstvu sploh. Poudaril je, da je Jugoslovanska armada pripravljena braniti vse sadove naše krvave štiriletnе borbe. Konferenco je pozdravil kot gost tudi član tajništva Zveze poštarjev iz Ljubljane. Nato je pozdravil konferenco v imenu Poverjenišstva PNOO tajnik tov. Perovšek France, ki je obenem podal tudi politični referat z ozirom na Primorsko in Trst. V svojem govoru je poudaril važno vlogo Slovansko-italijanske antifašistične zveze, ki jo ima kot politično predstavništvo slovenskega in italijanskega ljudstva na Primorskem, važno ljudske oblasti, važnost zakonov, začasne ustavodajne skupščine Jugoslavije tudi za nas, važnost enotnosti delovnega ljudstva, važnost zdrave konstruktivne kritike in vseh dolžnosti in pravic, ki jih ima in jih mora imeti delavski razred do vseh ustanov in organizacij. Sledili so še sindikalni in zadržni referati. Vsi referati so bili podani tudi v italijanski in vsakemu je sledila debata.

V debati se je pokazalo, kako nujno je bilo sklicati to konferenco in kako nujno bo konference še sklicevati, da se naše sindikalne organizacije seznanijo s širokim obzorjem, ki ga naši sindikati morajo imeti, če hočemo, da bodo naši sindikati v resnici zaživel in postali to, kar morajo postati, to je odločujoč faktor v obrambi sadov naše krvave štiriletnе borbe. V diskusiji so sodelovali Slovenci in Italijani. Opazilo se je, da bo zlasti podružnicam v Istri, v katerih so v veliki meri organizirani Italijani, potrebno mnogo več pomoči in pripravevanja, da bodo spoznali pravi odnos do vseh drugih organizacij in ustanov, pravi odnos do dela in do

demokratske ljudske oblasti, do proizvodnje in do vseh dolžnosti in pravic, ki jih mora imeti delavski razred. Tudi v drugih naših podružnicah je opaziti, da bo treba še strokovnega in političnega dela, predavanja in sestankov in dajanja potrebnih navodil od Izvršnega odbora za cono B, da bo tako začelo potem vse v redu poslovati. Posebno pa je potrebno, da vsi člani podružničnih odborov, strokovnih svetov in vsi člani Enotnih sindikatov odvržejo občutek nesposobnosti in da takoj začnejo vsi na vseh poljih z udarniškim delom, ki naj se odraža prav v vseh panogah našega udejstvovanja.

Konferenca je sklepala in sprejela več sklepov, kateri so važni za izboljšanje našega delovanja. Navedemo jih samo par: da se takoj vsi člani Enotnih sindikatov vpišejo v SIAU in da hodijo v polnem številu na predavanja in zborovanja SIAU. Da se sindikati tesno povežejo z vsemi drugimi organizacijami in ustanovami, da se potom predavanj nudi vsemu članstvu politična, kulturna in strokovna izobrazba, da se to poskrbi posebno med mladino, da se jo tako odvrne od nepotrebnih plesnih zabav, da se izvede čistka med delavstvom in uradničtvom v Istri, kjer se še vedno najdejo posamezniki na mestih, kjer ne bi smeli biti, ker jih niso zaslužili. Da se ustvari med delavstvom in uradničtvom pravi odnos do dela, do proizvodnje, do oblasti in da bodo vsi vedeli, da so naše plače in naša boljša in srečnejša bodočnost odvisni od proizvodnje, od našega dela, to je od nas samih.

Če bodo vse naše podružnice šle s polno paro na delo in če bodo o tem svojem delu in o vseh težavah poročale Izvršnemu Odboru za cono B, da jim bo ta lahko dajal potrebna navodila in pomoč in če bodo vse podružnice tesno povezane z vsemi ostalimi množičnimi organizacijami, potem bo naša konferenca imela uspeh in rodila zaželjene sadove.

Miklavž.

Danes je druga Jugoslavija, ki je dozorela v srcu vsakega državljanca te države, ki natanko vodi račun o svojih pravicah in o svojih bratih. Tito.

Naši junaki dela

Grgarski prvi delovni bataljon pripravlja drva

V nedeljo 14. oktobra so se v Kalu zbrale delovne čete iz bližnjih vasi. Po kratkem govoru o pomenu delavne akcije in zabavi je bil ustanovljen I. delavski bataljon, ki je na to ves teden v kalskem Gozdu pripravljaj drva za okraj. Skupno je delalo 140 ljudi dnevno, napravili so okrog 180 kub. metrov drv; pri delu je sodelovalo približno 14 vasi. Zlasti se je odlikovala Gornja Tribuša, ki je kljub oddaljenosti dala 11 delavcev. Na Spodnjem Lokovcu so na vaškem zboru pretresali, kdo bi šel delat, pa se ni nihče takoj javil. Tedaj se je javila 72 letna ženica Šavli Lucija, kateri so Nemci ubili moža, jo oropali in zažgali hišo in ta junaška žena je pripeljala na delo še 16 delavcev, ki so vsi tudi doma obnavljali svoje domove. Izkazale so se tudi vasi: Avče, Lemp, Bizjak, Testeni in Li-

Jeršek Marica

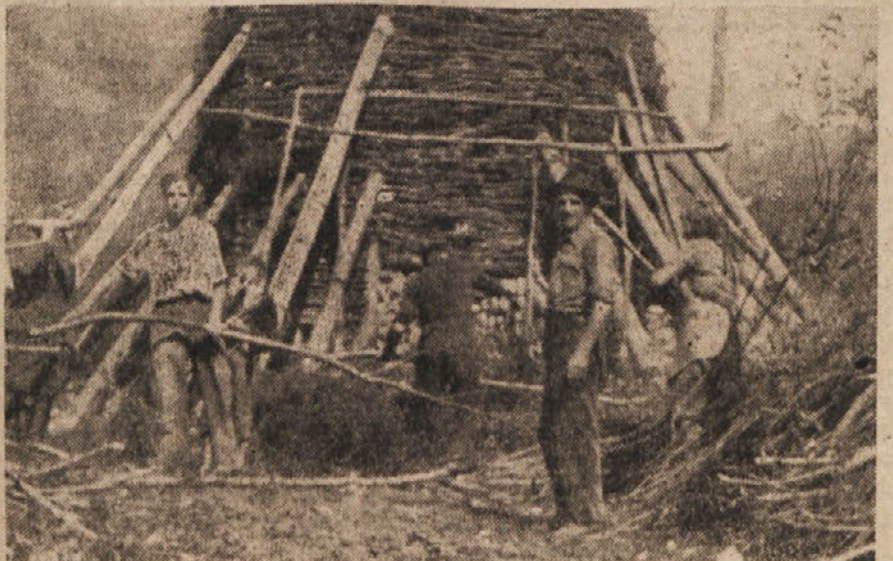

Močnik Zvonka

stopen in so se ljudje stalno dnevno izmenjavali, tako da ni bilo mogoče postaviti štaba bataljona. Vendar je delo lepo uspevalo in se končalo z lepo kulturno prireditvijo na kateri so sodelovale vse udeležene vasi. Tedaj je tudi okrajni INOO pohvalil in izročil v dar Titovo sliko dvema najboljšima delavkama: tovarišici Marici Jeršek iz Zabrda, ki je s solzami v očeh prišla na delo, ker ni hotela priti nobena druga, ves teden pridno delala, nosila in sekala drva, in nosila kosilo — ter tovarišici Močnik Zvonki iz Koprivšč pri Kalu, ki je pet dni vneto delala, nosila najtežja bremena na ramah in dajala vsem vzgled, ter jih spodbujala pri delu.

Z delom so vsi zelo zadovoljni in pravijo, da bodo še šli. Žalostno je bilo le to, da so nekateri bili zraven le za figure in niso nič delali, temveč le »norce brili«, kar bi drugič lahko pustili. Delo je organiziral okrajni odbor Zveze Mladine, okrajni INOO pa je pomagal s hrano in strokovnimi nasveti.

Danica.

Idričani so si postavili apnenico

Beseda je izšla, izšla med nami res

Tako zaničevana, preganjana in skoraj zadušena slovenska beseda na Primorskem odmeva danes spet po naših tovarnah, delavnicah, po polju, cerkvah in šolah. Ljudje že pozabljajo na težke čase zatiranja, pojejo pesmi o zmagi in svobodi. Toda včasih utihnejo ter poromajo v spominu nazaj in tedaj jim stisne srce groza, če samo pomislijo, kaj bi bilo z njimi, ko bi zmagali fašisti. Če so jim pred dvajsetimi leti zatisnili usta, da se ne bo slišala domača beseda, če so jim pobijali in preganjali njihove preroke, tedaj bi pobijali zdaj vse od kraja do popolnega uničenja.

Hvalila se je takrat italijanska oblast, koliko novih šol je odprla na Primorskem in res. Odpirali so šole v sleherni vasi, pa če je bilo še tako malo učencev, a ne s ciljem, da bi narod prosvetlili, temveč, da bi ga čim hitreje potujčili. Tako daleč so pritirali nasilje, da so se morali Primorci odpovedati svoji lepi slovenski besedi, tako daleč je prišlo, da bi morali hoditi po svetu zavezanimi ustmi. Vendar rod tolminskih upornikov ni klonil pod težo fašizma, temveč je dal nove upornike — upornike, ki so glasno govorili in peli, dokler ni utihnil njihov glas za debelimi zidovi srednjeveških italijanskih gradov, ali pa so izgovorili pred ustrelitvijo v znak odpora še poslednjič našo besedo. In ta beseda je izšla iz dna užaljene in ponižane duše, iz silne bolesti, strašne jeze in goratega poguma, vendar je izšla med nami res. A kako je ta beseda blažila rane, kako je žgala izdajstvo, kako je podžigala srca k vztrajnosti in pogumu!

Zato so Primorci pričakali partizane pripravljeni, da jih pokličejo v zbor. Samo besedo jim je bilo treba reči pravo; besedo tako, da bi se oglasila v odgovor njihova beseda. Izšla je prava beseda:

» Smrt fašizmu — svobodo narodu!«

Dvignila je na tisoče junakov, dvignila je njihove duše, da so vse zažarele od poguma in radosti, da so v srečnem razburjenju govorile:

»O, bratje, bratje! Prišel je čas! Po bliskovo gre vseh živih dan, Kdor ga bo zamudil, vsak klic zaman! Doživi ga le, kdor je pripravljen nanj!«

In Primorci so bili pripravljeni na vseh živih dan in so ga tudi doživeli.

Zato Primorci ljubijo slovensko besedo in hočejo, da prebudi vso slovensko kri na Primorskem, da zagori v širokem svetu tako mogočno kot je nekoč mogočno plapolala samo v njihovih srcih. Primorci želijo slovenskih knjig, slovenskih šol, slovenske umetnosti. Tako jih bo ista beseda, ki jih je rešila sužnosti, pripeljala do znanosti in umetnosti. Primorci ne čakajo na pomoč, čeprav so jo krava potrebni. Ustanavljajo si osnovne, strokovne nižje srednje šole in gimnazije ter so začeli s poukom.

Na vzhodni strani demarkacijske črte poučuje nad 18.000 otrok v 294 šolah samo 300 učiteljev. Potrebno je najmanj še dobrih 100 učiteljev, ki jih bodo kmalu dobili za prvo pomoč. Trenutno si pomagajo s potovalnimi krožki. Vkljub temu, da je nad polovico šolskih poslopj neuporabnih (142), da nimajo inventarja, knjig in učil, kljub temu so začeli na Primorskem s šolo in sproti premagujejo vse te težave. Vse ljudstvo pa spremlja in podpira napore šolnikov in oblasti; saj je v zadnji nabiralni akciji zbralo preko enega milijona lir za svoje dijake. Da, največjo skrb posvečajo svojim dijakom. To bo zares prava primorska delovna inteligenca. Nižje gimnazije imajo v Tolminu, Cerknem, Idriji, Vipavi, Ilirski Bistrici, Hrpelju in popolno gimnazijo v Postojni. Vsaka gimnazija ima dijaški dom pod upravo skrbstvenih svetov. 1900 dijakov je začelo s študijem na popolnoma svobodnih primorskih tleh. Poučuje jih okoli 40 profesorjev in bo treba profesorjem kadru še dopolniti številno najmanj do 80.

Poleg gimnazij imajo tehnično srednjo šolo v Idriji, čipkarsko šolo v Idriji in Cerknem, nautično šolo v Kopru, ekonomsko šolo v Tolminu, glasbeno šolo v Postojni, snuje se nižja rudarska šola v Idriji. Tukaj se bodo učili delavci vsak v svoji stroki, kar nam bo dalo nove primorske kadre delovodij in mojstrov.

Delujejo tudi strojepisno-administrativni tečaj, upravno politični šoli v Rodiku (Hrpelje) in Sempasu. V okrajih odpirajo ljudske univerze.

Tako si je primorsko ljudstvo postavilo temelje novemu prosvetnemu življenju. Ista delavnost in ista požrtvovalnost se kaže tudi na kulturnem polju. Brez pevskega zbora, igralne skupine, stenskega časopisa in silno skromne knjižnice si ne morete misliti malo večjega kraja. Res je, da je bila v začetku samo dobra volja in skoraj nobenega uspeha, a ista volja, ki jih je pripeljala do dela, jih je pripeljala tudi do prvih uspehov — jih bo privedla do velikih ustvaritev.

Na ozemlju pod zavezniško upravo je bilo treba mnogo preizkušenj in boja, preden so oblastva dovolila popolno slovensko gimnazijo v Trstu in Gorici, učiteljske v Gorici, trgovsko šolo v Trstu, glasbeno šolo v Gorici in Trstu. Ni pa s tem rešeno vprašanje našega šolstva v celoti. Posebno velika težava je odstranjevanje izdajalske fašistične profesorje in če bi se čistka ne izvedla kot je potrebno, potem bi imeli dijaki pod takimi profesorji mnogo duhovne škode. Jasno je, da svobodoljubno dijaštvo kakor njihovi starši s temi profesorji ne bodo zadovoljni. Po poročilih z one strani hočejo potisniti slovenske šole in slovenščino v podrejen položaj. Najbolj jasno pa je prišla do izraza šovinistična mržnja in gonja na zadnji strokovni konferenci tržaških učiteljev in profesorjev, ko so hoteli reakcionarni italijanski profesorji pretvoriti konferenco v manifestacijo za Italijo, proti Jugoslovanom.

Popolnoma drugačno pa je razmerje jugoslovanskih oblasti do italijanskih šol. Ne samo, da so kot samoposebi umevno obdržali vse učiteljske in profesorske moči ter jih v redu plačevali, temveč se v ureditev njihovega šolanja, kakor v vsa ostala vprašanja sploh ne vtičajo. Skratka, nikjer jim dela ne otežkočajo, temveč omogočajo. V koprskem okraju, kjer je največ Italijanov imajo 10 osnovnih šol, popolno gimnazijo v Kopru in nižjo gimnazijo v Izoli. Učnih moči imajo na razpolago zelo veliko: 100 učiteljev in okoli 30 profesorjev, tako da imajo razredi po manj kot 20 učencev in profesorji imajo manj kot 20 ur pouka na teden. Slovenski učitelji pa imajo v razredu 50—60 učencev ter poučujejo nad 30 ur na teden. Menda je odveč pripomniti, da imajo slovenski in italijanski profesorji enake plače. Iz teh dejstev je vsakomur popolnoma jasno, da je Jugoslavija država enakopravnih narodov, da je pokopala v borbi ves šovinizem in da je skovala bratstvo z italijanskim narodom. Pošteni Italijani priznavajo ta dejstva in se ne vdajajo ščevanju demokristjanov proti Slovincem in

Naš učitelj - aktivist SIAU

Tostran modre črte so se prvič na Primorskem odprla vrata prave ljudske šole. Začela se je šola, ki se je porodila že v času osvobodilne borbe same; v času hajk po hostah in grapah, v času prvih osvoboditvenih ozemelj, pa tudi že pod kozolci. Zasilo popravljenega šolska poslopja, ki so bila še do včeraj žalostna pogorišča, še do včeraj obtožba starega, protiljudskega, uničevalnega, so sprejela nove ljudi in bodo spremljala prve napore naših najmlajših, da si utrejo pot do ljudske učenosti, da se dokopljajo do znanja. Marsikje pa je do tal razbito šolo nadomestila povsem zasebna kmečka hiša; dve družini sta se stisnili k nememu ognjišču, samo da ima vas ljudsko šolo.

In v to življenje je prišel učitelj, je prišla učiteljica. Ta dva pa ne prihajata torej samo »v šolo službovat«, ampak prihajata na vas, v vaško življenje, dva nova aktivista SIAU. Kot take jih je slednja naša vas pričakovala in sprejela. Marsikatera mamica, ki se je na široko nasmejala: učitelja dobimo, je s tem računala, da dobe poleg vzgojitelja v šoli, tudi povodjo posebnega krožka, ki ne more zadihati, ker ni učne moči, čeprav je ogromno volje, in mladež vidi v njem svetovalec pri fizikuri; vsa vas pa človeka, ki bo znal svetovati in pomagati. Učitelj nam bo razlagal ob študijskih sestankih politične članke, učitelj nam bo pomagal pri zadruzi, on bo pomagal pri obnovi, on nam bo pomagal premagovati težave.

Vsega tega se večina naših učiteljev dobro zaveda in so prišli na vas takorekoč kot domov: zaživeli so z vasjo in danes bi lahko rekli že spremljajo vsak in slednji utrip življenja na vasi. Oni dobro vedo, da so danes dobili v šolo celo mravljisce

Jugoslovanom. Italijanski učitelji in profesorji v Kopru gledajo stvarno na naše odnose ter priznavajo, da sedaj Italija gotovo ne bi zavzela takega odnosa do slovenskih šol, ker je slovanje. Danes je naša beseda trdna in veljavna, zato rodi že sedaj plodne sadove. Mi dobro vemo, kam gre in kaj hočemo! Naša beseda je kot kdo drugi vemo, kaj pomeni svo-izšla — izšla med nami res...

boda materine besede, prav zato ni-

Prehajamo v urejene mirnodobske razmere. Za nami je narodno-osvobodilna vojna, za nami so tudi že prvi meseci neurejenega gospodarskega in družabnega življenja, ki ga je prinesel po vsem svetu konec vojne. Narodna oblast in ljudska demokracija — pridobitvi narodno-osvobodilne vojne — sta se v tem času tako v oblastnem kot gospodarskem delu uveljavili in se v naših množicah delovnega ljudstva še bolj utrdili. Reakcija je odrinjena od oblasti, ker je prešla oblast v roke ljudstva, ostalo pa je v rokah reakcije še mnogo produktivskih sredstev, katerih se poslužujejo v svoji borbi na življenje in smrt proti narodni oblasti. Špekulacije in sabotaže v našem gospodarskem in političnem življenju so

glavna sredstva reakcije,

s katerimi skuša pridobiti nazaj izgubljena korita.

Naša narodna oblast je oblast delovnega človeka — kmeta, delavca in delovne inteligence in narodna zaščita je njen izvršni organ. Kot izražata ljudska ustanova je narodna zaščita predvsem čuvár pridobitve narodno-osvobodilne vojne, naše ljudske demokracije, našega delovnega ljudstva. Zategadelj ni naloga narodne zaščite le pobijanje kriminalitete v našem ljudstvu, temveč je njena naloga predvsem v tem, da

se stalno aktivno bori proti vsem sovražnikom narodne oblasti,

naše ljudske demokracije in našega delovnega ljudstva. — Prav zato se mora sleherni zaščitnik zavedati, da mora biti zaveden, odločen, dosleden in čist borec za priborjene pravice našega delovnega ljudstva v okviru narodne zaščite. In tako tudi ne moremo enačiti zaščitnika z nekdanjimi orožniki in karabinerji, ki so bili pred vsem postavljeni, da očuvajo obstoj izkoriščevalcev ljudstva na oblasti in njihove osebne koristi.

pionirjev, ki so v večji ali manjši meri sodoživljali osvobodilno borbo, da so dobili mlade ustvarjalne sile, mladino delavnih množic.

Da imajo v šolskih klopek mladino, ki popoldne, zvečer soustvarja z ostalimi na vasi. Zato niso suhi kruhoborci, brezdušni uradniki, ampak sestavni del delavnega ljudstva, ki deli skromen sok in črn kruh z delavcem, s kmetom, ki deli z njim skromen prostor na zapečku v polpodrti hiši, ki se z njim bori, dela za jutrišnje blagostanje, za jutrišnje srečo.

Nekaj osamljenih primerov pa je tudi pri nas, da je prišel učitelj na vas samo »službovat«. To je primer učitelja, ki niti poskusil ni spoznati življenja »hribovske vasi, kamor so ga porinili«, kaj še da bi postal njen aktivist. Seveda tak »vaški veljak« ne bo mogel razumeti težav, ki jih premaguje vas, ne bo mogel razumeti pionirjev, ki bodo hoteli v marsičem sodočeti, ampak bo samo premišljeval, da ima nezakurjeno sobo. Pomislil pa ne bo, da bi dal pobudo za udarniško nedeljo, za skupno sečo drv. Ne, zato ker ni aktivist SIAU, ker se ni stavil v celoti v službo ljudstvu. Takemu preti nevarnost, da se oddalji našemu delovnemu ljudstvu, ki mu je vsekakor na stežaj odprlo vrata svojega skromnega doma, da zgubi množice in da bo lepega dne plaval kot mrtva številka na vasi, živ mrlič v silnem tempu dela, obnove, razbit vrč, ki je počil v peči prve preizkušnje.

Kakor vidijo naše ljudske množice le v aktivistih SIAU organe njihove oblasti, pobornike za njihove pravice, tako vidijo tudi samo v aktivistih SIAU prave ljudske učitelje. In takih učiteljev naše ljudstvo rabi in hoče.

Naš čuvár

Naš narodni zaščitnik je in mora ostati zaščitnik interesov delovnega ljudstva in mora biti in ostati prvoborilec za ljudsko demokracijo in najvestnejši uničevalec reakcije.

Narodni zaščitnik se mora zavedati, da je član delovnega ljudstva

in da so interesi delovnega ljudstva tudi njegovi interesi, da so sovražniki delovnega ljudstva — reakcija — tudi njegovi osebni sovražniki.

V prvem mesecu po osvoboditvi se je vrnilo v vrste narodne zaščite mnogo ljudi, ki po svoji preteklosti niso spadali v vrste prvoborilcev za ljudsko demokracijo, v narodno zaščito. V narodno zaščito so se v tem času vtihotapili skrivači, kriminalni špekulanti in oportunisti. Celo nekaj članov bele garde in četnikov je iskalo zavetja v narodni zaščiti. Danes so vrste narodne zaščite v glavnem izčiščene. V kolikor še niso, se mora takoj in brezpogojno pristopiti k temu, da poženemo iz narodne zaščite tudi zadnjega skrivača, oportunisto ali političnega špekulanta. Naši fantje, stari borci, ki se vračajo iz vojske na svoje domove, se morajo organizirati čim prej v narodni zaščiti in se razporediti primerno njihovim zaslugam v narodno-osvobodilni vojni in njihovim sposobnostim. To je kader, ki bo dvignil moralni nivo in ugled narodne zaščite, da bo mogla uspešneje vršiti svoje poslanstvo v korist delovnega ljudstva.

Vzporedno s čiščenjem in izpolnjevanjem vrst narodne zaščite se mora

začeti narodno zaščito tudi politično vzgajati.

Politična vzgoja v okviru narodne zaščite je bila doslej zelo zanemarjena in so starešine narodne zaščite posvečali vzgoji svojih podrejenih premalo pozornosti. Le politično vzgojen zaščitnik, ki bo znal s pravih pogledov meriti pridobitve narodno-osvobodilne vojne, ki bo znal oceniti zahrbtno delovanje reakcije proti demokraciji, bo lahko vršil svojo službo tako popolno kot to zahteva čas, v katerem živimo. Le politično vzgojen član narodne zaščite bo tudi v težkih momentih ostal trden na svojem mestu, ker bo vedel, zakaj tako dela. Le politično vzgojen zaščitnik bo vršil službo pravilno in se bo tudi v vsakem momentu znanel, ker bo gledal na svoje delovanje in posledice tega delovanja iz širšega političnega merila. Tak zaščitnik ne bo sekiral kmečke ženice, ki nosi liter mleka preko demarkacijske črte, bo pa ustavljal in odpeljal na svoje poveljstvo vse tiste špekulante in saboterje našega narodnega gospodarstva, ki so v resnici škodljivci naroda.

Politično vzgojen zaščitnik se bo zavedal, da je izšel iz delovskega razreda in da mu tudi kot zaščitnik še vedno pripada.

Zato pa čim več politične vzgoje našim zaščitnikom.

Od tedna do tedna

Jugoslavija je takorekoč v najzvišjih pripravah za prve res svobodne volitve, s katerimi bodo narodi Jugoslavije dokončno utrdili svojo ljudsko demokracijo, ki bo na svojo ceno težkih žrtv priborili. Ves ta veličasten pohod delovnih ljudskih množic v Jugoslaviji dobiva pravi jasen odraz neomajne ljudske volje, da hočejo ljudske množice demokracijo, da hočejo biti v mejah federativne Jugoslavije vsi narodi Jugoslavije v celoti.

To volilno borbo v Jugoslaviji pa krepi tudi razvoj v zunanjem svetu, kjer se krepi in rastejo demokracije

sile jasne si svojega cilja: preprečiti vsak pojav fašizma, preprečiti vsako protiljudsko delovanje.

Eden najbolj živih dokazov za to so volitve v Franciji, kjer je francosko ljudstvo samo spregovorilo, kako si zamišlja razvoj v bodočnosti in kakšno vlogo bo igrala Francija. Zmaga komunistov pomeni zmago pravih demokracijskih sil in popoln poraz ne samo radikalnih socialistov, ampak vse francoske reakcije, ki je bila v veliki meri kriva za mnoga grozodejstva v tej vojni. S tem, da je francosko ljudstvo dalo svoje priznanje Komunistični stranki, ki je edina vodila že dolga leta resnično demokracijo in dosledno domovinsko politiko, je v celoti obsodilo tudi vso izdajalsko Münchensko politiko. Zmaga Komunistične stranke v Franciji pa pomeni tudi to, da se francosko ljudstvo ne bo dalo več zapeljati v mednarodni politiki na pot osamelosti ali celo nasprotja s Sovjetsko zvezo. Tako je dobila udarec tudi zamisel osnovanja »zapadnega bloka«, kamor naj bi pritegnili tudi Nemčijo, kar jasno pričča, da se za to zamišljajo skrivajo fašisti.

Pa tudi drugje v svetu so na delu prave demokracijske sile, da dokončno onemogočijo porast svetovni reakciji. Čehi so začeli strogo kaznovati vse svoje izdajalce in se pripravljajo na obnovo svojega gospodarskega in političnega življenja. V Bolgariji vodi Domovinska fronta živahen volilni boj proti domači reakciji. V svojih vrstah je Domovinska fronta zbrala vse demokracijske sile in stopa torej v borbo za res pravo demokratizacijo dežele.

Toda ne samo v Evropi, tudi drugod po svetu zmagujejo demokracijske sile. Eno takih velikih dejstev je enodusen izraz plebiscita v Zunanji Mongoliji, kjer je narod, ki je dolga leta živel v ločeni svobodni ljudski republiki odločil, da želi popolno neodvisnost od Kitajske. S tem plebiscitom so se začele po porazu japonskega fašizma urejati tudi razmere na Daljnem Vzhodu.

Vendar pa v srcu Evrope, v Nemčiji, dokazuje zavlačevanje razprave proti fašističnim zverem iz koncentracijskih taborišč Bergen-Belsa, da so na delu še tajne fašistične sile. In prav to dejstvo kaže nujno potrebo čiščenja. Razprava proti omenjenim vojnim zločincem se vleče že tako dolgo, kot da stoji pred sodiščem nedolžne žrtve in se sodniki boje, da ne bi izvršili justičnega umora. Še vedno, našel se je mož, Winwood po imenu, ki si upa v brk milijonom, ki so priče morije, klanja, bestialnega uničevanja vseprek, govoriti, da so obtoženi vršili samo svojo dolžnost in iztrebljali manjvredne nižje rase. Ta gospod pa je brez dvoma pozabil na to, da je končalo v nemških moralnih taboriščih vseprek, v prvi vrsti pa geniji in ustvarjalci kulture posameznih okupiranih ljudstev.

Iz vsega tega lahko vidimo, da skušajo fašisti dvigniti prepletkano glavo in stopiti na pot ljudskim množicam, ki so toliko žrtvovala, da so strel fašizem in ki so pripravljene žrtvovati prav vse, da dokončno lahko krenejo na pot mirne izgradnje, mirne obnove na pot za dosego blagostanja delovnih množic. Vsa ta naša spoznanja pa v celoti potrjuje fašistična strahovlada v Grčiji, ki se skuša vkljub vsej krvi, vsem zločinom, ki jih uganja nad pravimi demokrati v Grčiji, zakrivati v demokracijo krinko. Toda napredne sile v svetu merijo demokracijo po dejanjih in ne po besedah.

Naši borci za partizanske sirote

Osebe ekonomskega odseka pri Vipavskem Vojnem Področju v Vipavi je poslalo resolucijo, v kateri se odpovedujejo kruha vsakih deset dni v korist vojnim sirotam - otrokom, poleg denarnih prispevkov.

JA Komanda I. Strelske čete, Col (76 tovarišev). Vsi borci, oficirji, podoficirji žrtvujejo otrokom padlih očetov in mater enkrat in pol dnevi obrok hrane vsakih 10 dni, poleg denarnih prispevkov.

JA VVP Stab I. strelskega bataljona III. čete, Postojna (17 tovarišev). Vsi borci, funkcionarji, podoficirji in oficirji vsakih deset dni en krušni obrok, poleg denarnih prispevkov.

IV. četa I. Strelskega bataljona, Vipava (41 tovarišev). Dvakrat tedensko krušni obrok žrtvujejo borci, funkcionarji, podoficirji in oficirji.

Komanda mesta Koper (120 tovarišev). Borci, podoficirji, oficirji, politkomisarji žrtvujejo vsakih deset dni en obrok kruha.

JA Komanda Baze II. Bistričice (96 tovarišev). Vsi borci, podoficirji in oficirji se odrekajo tedensko enemu obroku kruha.

Za mesec september se je nabralo na ta način 5945 kg živeža (moka, koruza, fižol, grab, testenine, olje, mast, sladkor).

KUPUJEMO

PRODAJAMO

POSREDUJEMO

pri prodajah, nabavah in zamenjavah

Vse zadruga in trgovci na debelo
naj nam zaupajo naročila za nakup,
prodajo in kompenzacijo

Posebno nas zanimajo :

Kmetijski pridelki
Drva in vse vrste lesa
Obrtni izdelki
Industrijski proizvodi

U I V O D • DRUŽBA Z O. Z.

TRST • Via Torreblanca 29/II

Telefon 50-15

Od 25. oktobra
do 15. novembra

ZBIRAJMO STARO GUMO

»Sedaj je prišel čas, da pridobitve, ki smo si jih priborili, utrdimo, da izgradimo našo domovino, da pokazemo v dobi obnove prav tako navdušenje in prav takšen elan, kakor smo ga pokazali v borbi.« **TITO.**